

Жанна БУЦЬ

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії, практики та перекладу французької мови, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», просп. Перемоги 37, м. Київ, Україна, 02000

ORCID : 0000-0002-5938-2694

jeannette@ukr.net

Бібліографічний опис статті: Буць, Ж. (2022). Епіграф як маніпулятивний елемент наративної техніки сучасної французької жіночої прози. *Folia Philologica*, 3, 30–36, doi: <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2022/3/4>

ЕПІГРАФ ЯК МАНІПУЛЯТИВНИЙ ЕЛЕМЕНТ НАРАТИВНОЇ ТЕХНІКИ СУЧАСНОЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ ЖІНОЧОЇ ПРОЗИ

Запропонована стаття присвячена вивченню художнього наративу сучасної французької прози. Детально аналізуються епіграфи як структурні елементи наративів жіночої прози, які мають маніпулятивні характеристики та впливають на вибудовування відповідних наративів. У дослідженні розглядаються наративні простори сучасних французьких письменниць – Тетяни де Росне та Ан'єс-Мартен Люган. Уперше на матеріалі творів французьких авторів у руслі нараторологічних досліджень виявлено маніпулятивні функції окремих структурних елементів художнього простору, що впливають не лише на організацію наративу, а й на наративну техніку сучасної жіночої прози. У статті окреслено основні парадигми вивчення поетики. Особливої уваги заслуговує аналіз вчень художніх наративних просторів, а також механізмів маніпулятивного впливу, зокрема мовленнєвого маніпулювання. Охарактеризовано й описано наративні техніки романів французьких письменниць Т. де Росне та А.-М. Люган. Сформульовано особливості використання епіграфів як структурних елементів наративного простору; описано механізми маніпулятивного впливу відповідних композиційних позицій організації художнього наративу. Зокрема, було виявлено, що письменниці тяжіють до певних наративних технік. Так, наприклад, твори Т. де Росне належать до гетеродієгетичного типу нарації, тоді як А.-М. Люган намагається творити у формі гомодієгетичного типу. Таку диференціацію можна пояснити особистою картиною світу письменниць, оскільки одна з них (А.-М. Люган) тривалий час працювала психологинєю, що й зумовило вибір наративної техніки (від першої особи, сфокусованої назовні). Відповідно до типу наративу було обрано й епіграфи до кожного з романів. Отже, для гетеродієгетичного наративного типу епіграфи представляють цитати відомих людей, які імпліцитно вказують на сюжет та структуру відповідного наративного простору. Тоді як гомодієгетичний тип нарації тяжіє до вибору цитат здебільшого науковців (переважно З. Фрейда), що сприяє маніпулюванню читачами, оскільки цитування націлено на їхні емоції.

Ключові слова: епіграф, художній наратив, наративна техніка, маніпулювання, французька жіноча проза.

Zhanna BUTS

PhD in Philology, Associate Professor at the Department of Theory, Practice and Translation of French, National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Peremohy Avenue, 37, Kyiv, Ukraine, 02000

ORCID: 0000-0002-5938-2694

jeannette@ukr.net

To cite this article: Buts Zh. (2022). Epigraph as a manipulative element of the narrative technique of modern French women's prose [Epigraph as a manipulative element of the narrative technique of modern French women's prose]. *Folia Philologica*, 3, 30–36, doi: <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2022/3/4>

EPIGRAPH AS A MANIPULATIVE ELEMENT OF THE NARRATIVE TECHNIQUE OF MODERN FRENCH WOMEN'S PROSE

The proposed article focuses on the study of the literary narrative of modern French prose. Namely, the article examined epigraphs in detail as structural elements of narratives of women's prose, which acquire manipulative

characteristics and influence the construction of the corresponding narratives. The research has reviewed the narrative spaces of modern French writers artists, namely T. de Rosney and A.-M. Luga. For the first time, the manipulative functions of individual structural elements of the artistic space, which influence not only the organization of the narrative, but also the narrative technique of modern women's prose, were revealed on the material of the works of French authors in the course of narratological research. This article has outlined the main paradigms of poetics. Special focus is laid on the analysis of the literary narrative spaces theory, the research on manipulative influence, in particular, speech manipulation. Narrative techniques of novels by French writers T. de Rosney and A.-M. Luga are characterized and described. The formulated features of epigraphs as structural elements of the narrative space are focused on the manipulative influence that these compositional positions of the organization of the literary narrative receive. The research revealed that female writers gravitate towards certain narrative techniques. So, for example, the works of T. de Rosney belong to the heterodiegetic type of narration, while A.-M. Luga tries to create in the form of homodiegetic type. Such differentiation can be explained by the personal worldview of these writers, since one of them (A.-M. Luga) worked as a psychologist for a long time, which led to the choice of the narrative technique (from the first person, focused on the outside). In accordance with the type of narrative, epigraphs for each of the novels were also chosen. So, for the heterodiegetic narrative type, epigraphs represent famous people's quotes, which implicitly indicate the plot and structure of the corresponding narrative space. Whereas the homodiegetic type of narration tends to choose mostly scholars', particularly Z. Freud's, quotes, which contributes to the manipulation of readers, since it is aimed at the readers' emotions.

Key words: epigraph, artistic narrative, narrative technique, manipulation, French women's prose.

У час сучасних суспільних та світових перетворень усе частіше людство звертається не до переконання, а до маніпулювання як елементу суцільної зміни намірів та ідей на хист окремого індивідуума. Усе це відбувається не лише на рівні політичної арени, суспільного життя, а й на теренах художнього простору.

Розмаїття у розвитку сучасної художньої парадигми спричиняє розгалуження наративних форм та світів художнього наративу. Що, у свою чергу, вимагає усе більшого вивчення та занурення у наративний простір, із метою виявлення його домінантних елементів. Отже, усе вищевикладене формує **актуальність** обраної парадигми у руслі сучасної наукової думки.

За **мету** в нашому дослідженні ставимо визначення маніпулятивних характеристик епіграфу як структурного елементу художнього простору та його вплив на вибудовування наративної техніки сучасної французької жіночої прози.

Аналіз досліджень і публікацій. Застосування людьми різноманітних способів маніпулятивного впливу може не тільки підкорити собі особистість, але й створити складні психоемоційні умови навколо неї. Відповідно до технологій інформаційно-психологічного впливу маніпулювання в більшості випадків відбувається, з одного боку, в інтересах людини або групи людей, а з іншого – відіграє роль специфічної форми управління (Арешенкова, 2012; Рибак, 2015). Окрім цього, останнім часом формується окрема психолінгвістична парадигма знань про прийоми й методи прихованого керування особистості, тобто про ті «важелі впливу»

(Доценко, 2000: 128), які змушують співрозмовника виконувати будь-яке бажання маніпулятора. За засобами втілення маніпулятивного впливу перш за все використовують мовленнєве маніпулювання, оскільки маніпулювання здійснюється головним чином у процесі мовлення завдяки використанню й оформленню мовних засобів таким чином, що вони здатні здійснити прихований психологічний вплив.

На тлі вчень когнітивно-дискурсивного напрямку виокремлюються наративні студії, що переорієнтувалися від формально-структурної направленості до вивчення смислових аспектів художніх просторів. Розбудова цієї парадигма пов'язана з добутками як науковців зарубіжних наратологічних шкіл (У. Бут, А.-Ж. Греймас, Ж. Женетт, Л. Долеже, Ю. Лотман, В. Пропп, П. Рікер, В. Шкловський, В. Шмід, В. Тюпа), так і з вітчизняними прізвищами (О.М. Кагановська, Р.І. Савчук, О.С. Мамосюк).

Однією з основних функцій художнього твору визначаємо маніпулювання свідомістю читачів за рахунок відтворення руху смислів літературного тексту. Задля досягнення ефекту впливу читач має весь час перебувати в постійній напрузі. Одним із засобів такої динамічної організованості художнього тексту є його членування на композиційні одиниці (Буць, 2013: 78). Епіграф виокремлюється з-поміж таких категорій, оскільки після заголовку він посідає одну з головуючих позицій. Така структурна градація зумовлює автономність епіграфа. Говорячи про своєрідну інтертекстуальність цього елементу організації художнього наративу, яка визначається як «текст у тексті»

(Кухаренко, 2004: 133), епіграф набуває комунікативної функції, що сприяє впливу на сприйняття художнього твору.

Виклад основного матеріалу. У нашому дослідженні ми звертаємося до художнього нарративу представниць сучасного французького письменництва. Говорячи про жіночу літературу, варто зазначити, що останніми роками відбувається збільшення творів, авторами яких є жінки, у художньому французькому здобутку. Така тенденція пояснюється подекуди саме особливостями фемінного нарративу, що полягає у стереотипному бажанні жінок писати для себе і про себе, не озираючись на читача. Жіноча проза в поданому тексті статті представлена творами, на наш погляд, найбільш яскравих постатей французької сучасної літератури – Тетяни де Росне і Ан'єс Мартен-Люган.

Одним із презентативних творів Т. де Росне є її роман “Le dîner des ex”, або “Partition amoureuse” (у новому виданні). Щодо нарративної форми художнього тексту, то він належить до гомодієгетичного типу нарації інтрадієгетичного способу представлення подій за класифікацією Ж. Женетта (Женнет, 1969). Наратором виступає головна героїня, яка еволюціонує у своєму особистому житті впродовж усієї історії: чарівна, пустотлива, амбітна і розпусна. Вважаємо, такий нарративний тип елементом маніпулювання, оскільки, зважаючи на природність представлення дієгезису та беручи до уваги психологічні особливості адресата, нарративна площина твору Т. де Росне не лише зачаровує, а й переконливо впливає на свідомість і примушує змінити погляди щодо деяких особистих питань. Звертаючись до нарративної техніки твору французької письменниці, варто зазначити, що Марго, головна героїня роману, розповідає про своє життя, проблеми із чоловіками та суспільством у формі листа до першого чоловіка, нині вже померлого. Такий нарративний прийом характеризується маніпулятивною функцією, оскільки не лише привертає увагу читача, а й приховано робить з нього співрозмовника, спостерігача, свідка й аналітика своїх проблем, що неодмінно відбивається на емоційному рівні, а відтак – набуває маніпулятивного впливу.

Наративна структура роману Т. де Росне “Le dîner des ex” віддзеркалює наміри, психологічні особливості творця (Буць, 2019: 16–19), що

має маніпулятивну функцію, оскільки відверто розкриває усі найбільш особисті та приховані деталі.

Особливістю художнього нарративу французької письменниці є його музикальність. Твір “Le dîner des ex” пропитано музикою і навіть відбудовано відповідно до музичного твору. Така нарративна техніка набуває маніпулятивного характеру з огляду на сприйняття, прочитання та інтерпретацію художнього тексту. Не останню роль в цьому відіграє епіграф як один із структурних елементів нарративної тектоніки.

Авторка роману “Le dîner des ex”, готуючи читача до музичної форми нарративу, використовує цитату відомого французького композитора – імпресионіста кінця XIX – початку XX століття Клода Дебюссі – для епіграфу твору:

La musique commence là où s'arrêtent les mots. Claude DEBUSSY (T.R. : LDDE, p. 1). Обраний текст, що передує основному тексту роману, імпліцитно поєднує начебто два світи, які згодом буде описано й представлено у нарративному просторі – музику й письменництво (*la musique, les mots*). Тетяна де Росне таким чином вводить наратора у художній нарратив, пояснюючи позицію наратора.

Сприймаючи роман як цілісну структуру, звертаємо увагу перш за все на форму репрезентації художнього нарративу. Із точки зору маніпулятивного впливу важливу роль відіграє епіграф як перше сказане слово, вступ до історії, зародження інтриги. До свого роману “Le dîner des ex” Т. де Росне обрала ще одним епіграфом цитату канадської письменниці Деніз Бомбардьє: *L'histoire d'une femme, c'est avant tout l'histoire des hommes qui jalonnent sa vie.* (T.R.: LDDE, p. 1). Особливої уваги в поданому тексті набувають повтори лексеми історія (*l'histoire*), що на психо-емоційному рівні переконливо натякає на зв'язок із реальністю, оскільки дійсно йдеться про те, що відбулося із однією з представниць жіноцтва. До того ж, Марго, головна героїня твору Т. де Росне, розповідає про своє життя крізь призму історій своїх чоловіків. Також можна зауважити на протиставленні різних гендерів – жінки та чоловіків (*une femme ... des hommes*), що актуалізує в художньому нарративі наявність оповіді про жінку та чоловіків. Наративна техніка аналізованого твору вирізняється епістолярною формою, проте не у вигляді листів, а у зверненні,

монологі з колишнім коханим. Така наративна форма охарактеризована гендерною приналежністю наратора оповіді до жіночої статі і відображає стереотипне сприйняття представниць слабкої частини людства у патріархальному чоловічому суспільстві. Окремого значення у цьому контексті набуває лексема *jalonner* v.t. (“Fixer un parcours, déterminer la direction de quelque chose” (Larousse)), що лише підкреслює підпорядкованість на гендерному рівні.

Ще один роман французької письменниці Тетяни де Росне – “Мокка”. Наративна форма твору представлена гомодієгетичним типом в інтрадієгетичній ситуації. Отже, розповідь представлена автором-наратором, що описує життєві ситуації кількох сімей, яких поєднують досить трагічні події – аварія. Для головної героїні роману Т. де Росне Жюстін водночас змінилося її спокійне сімейне життя, коли її сина Малькольма збила машина і він впав у кому. Єдине, чого намагається жінка, мати, берегиня – знайти та поглянути в очі того, хто спричинив стільки горя її сім’ї. Дієгезис твору французької письменниці весь час змінюється, тримаючи читача у постійній напрузі: співчуття до матері, що знаходиться на межі через трагічні події з її сином, співпереживання за хлопця, який знаходиться між життям та смертю. Лінійність художнього наративу виводить, нарешті, читача до логічного завершення усіх переживань – щасливого для Жюстін та драматичного для іншої сім’ї.

Із боку наративної форми окремої уваги заслуговує епіграф, який занурює читача у світ розповіді:

Il n’y avait pas de lune. Le ciel au-dessus de nos têtes était d’un noir d’encre. Mais le ciel à l’horizon n’était pas noir du tout. Il était éclaboussé de pourpre comme taché de sang. Et des cendres volaient à notre rencontre avec le vent salé de la mer».

Daphné Du Maurier, *Rebecca*. (Т.Р.: М, р. 1).

Відкриваючи роман “Мокка” Т. де Росне, зіткаємося з рядками відомого детективу англійської письменниці Дафни Деморье «Ребека». Такий вибір епіграфу можна пояснити наративною формою досліджуваного твору. Оскільки у романі французької авторки йтиметься про події, що сталися за невизначених обставин та спричинили майже смерть (коматозний стан) одного з героїв твору, то вибір передмови вида-

ється доречним, таким, що вводить читача у світ художнього наративу, а також набуває маніпулятивної функції, оскільки скеровує одразу ж імпліцитно на детективну історію

Крім того, конатативного значення набувають окремі мовні елементи епіграфу. Так, наприклад, іменник *lune* n, f. – “Clarté que la Lune envoie à la Terre” (Larousse) у тексті вказує на відсутність будь-якого світла, тобто втрату надії. Метафоричне значення безвихіддя підкреслено кольором неба – *Le ciel au-dessus de nos têtes était d’un noir d’encre*. Йдеться не просто про чорне небо, а колір чорнил, що конотативно лише підтверджує скрутність ситуації, вкрай жахливий стан матері, яка почорніла від горю. Однак у будь-якій ситуації варто шукати вихід, оскільки він має бути завжди. Тому й на небі існують прогалини світла – *le ciel à l’horizon n’était pas noir du tout*, проте не дуже обнадійливо, оскільки просвіти схожі на плями крові – *comme taché de sang*, що імплікує у художній простір детективну історію, пов’язану із трагічними подіями.

І, нарешті, ще один роман французької письменниці Т. де Росне, обраний для дослідження, – “Le Voisin”. Наративний простір твору належить до гетеродієгетичного типу нарації в екстрадієгетичній ситуації. Спокійна, несварлива жінка Коломб прожила спокійне, звичайне життя, доки не переїхала у новий будинок... Історія, яку розповідає наратор-авторка, вражає жорстокістю та абсурдністю, що водночас тримає у напрузі. Будучи практикуючим психологом, Тетяна де Росне не оминає тему насилля та вправно маніпулює увагою читачів. Знаходячись довготривалий час у постійній психологічній напрузі, у головної героїні пробуджуються інтимні жахи, які заважають ясно мислити та діяти. Немає нічого раптового, усьому існує логічне пояснення. Так відбувається і з творенням художніх просторів французької письменниці. Усі романи Т. де Росне мають свої витoki із життєвих ситуацій та сюжетів, що підтверджується посвятою до кожного з її твору:

À monsieur X., mon ex-voisin, qui, pendant un an, m’a empêchée de dormir, et qui (bien malgré lui) m’a donné l’idée de ce roman (Т.Р.: LV, р. 1).

У кожного з нас був свій сусід, який так чи інакше вплинув на наше спокійне розмірене життя. Не оминула така участь й авторку

роману «Le Voisin», як бачимо з присвяти, пан Х й був тим сусідом Т. де Росней, який спонукав її до створення цього твору.

Але не всі сусіди мають негативний осад, існують й такі, яких згадуєш довгий час із почуттями подяки та добра. Ще одна присвята до досліджуваного роману виявляє наявність таких сусідів й у авторки:

À Nicolas, Louis et Charlotte, voisins de cœur (Т.Р.: LV, р. 1).

З-поміж сердешних сусідів (*voisins de cœur*) письменниця виокремлює Ніколя, Луї та Шарлоту, яким й присвячує запропонований твір. Такий наративний прийом – залучення протилежних актантів, на нашу думку, вирізняється маніпулятивною функцією, що спонукає читача довіряти наратору, перейматися його бідами та радощами.

Ураховуючи приналежність досліджуваного твору представниці слабкої статті, яка вирізняється емотивністю, відкритістю та прозорістю думок відповідно до стереотипного сприйняття жіноцтва, роман «Le Voisin» має ще кілька епіграфів, які відкривають завісу оповіді, інтригують читача та наратив.

Одним із перших епіграфів подано рядки відомої п'єси французького екзистенціаліста Ж.-П. Сартра “Huis clos”:

L'enfer, c'est les autres.

Jean-Paul Sartre, *Huis clos, scène V* (Т.Р. : LV, р. 2). Саме про світ пекла йдеться як у п'єсі французького письменника, так і в романі Т. де Росне. Проте в кожного своє пекло – для одних це потойбічне життя, а для інших – повсякденне існування. Хоча усі, хто зустрічається там, – чужі один одному. Алюзія на твір Ж.-П. Сартра не лише відкриває наративний простір, а й натякає на наслідки, що можуть бути у ситуаціях постійної ворожби, у яких перебувають головні персонажі досліджуваного твору.

Інший епіграф узято з ліричної поетичної збірки Г. Аполінера “Alcools”:

Vienne la nuit sonne l'heure

Guillaume Apollinaire, “Le pont Mirabeau”, *Alcools* (Т.Р. : LV, р. 2).

Ураховуючи гетеродієгетичний тип наративного простору, що представлений у творі французької письменниці, епіграф має не лише прагматичний ефект, а й заворожує читача, тримаючи його у темряві невідомого, майже жак-

ливого. Найчастіше таким емоційним навантаженням наділено трилери або жахи – *щойно ніч спадає настає час* .... (Тут і далі переклад наш – Ж.Б.). Конотативного значення набуває лексема *sonner* v.tr – «Annoncer quelque chose par un signal sonore» (Larousse), що ужито у словосполученні з досить нейтральним *heure* n.f. (час). Наратор не просто натякає на жакливі події, а звертає на них увагу, «дзвонить» про них.

І, нарешті, ще одним епіграфом письменницею обрано рядки із Закону щодо контролю за шумом співмешканців:

Peut-être réprimée la personne qui, dans un lieu public ou privé, est à l'origine d'un bruit particulier susceptible de porter atteinte à la tranquillité du voisinage ou à la santé, du fait de sa durée, de sa répétition et de son intensité.

(*Décret du 18.4.1995*) (Т.Р. : LV, р. 3). Вибір крайнього епіграфу можна пояснити реальністю подій, що відбуваються у запропонованій оповіді. Ця реальність доведена навіть на законодавчому рівні, де визначено ступінь та межа шумів (*un bruit susceptible; son intensité*), що створюються сусідами при сумісному мешканні. Отже, вже на рівні епіграфів можна простежити певну градацію наративного простору від потойбічного, нереального, крізь жакливе та страшне, до реального, існуючого та повсякденного.

Наступна представниця літературної думки сучасної французької прози у нашому дослідженні є Аньєс Мартен Люган, відома за своїми бестселерами “Les gens heureux lisent et boivent du café” (2013), “Entre mes mains le bonheur se faufile” (2014) та іншими. Будучи за першою освітою психологінею, авторка романів вдало поєднує та вимальовує людські почуття та долі, що не полишає остронь нікого, чіпляє та залишає певний слід.

Першим романом, який приніс успіх А. Мартен Люган, був «Les gens heureux lisent et boivent du café». Якщо звернемося до художнього наративу запропонованого твору, то варто звернути увагу на форму представлення подій – гомодієгетичний оповідач в екстрадієгетичній ситуації. Тобто незважаючи на представлення оповіді очима наратора (від першої особи однини), йдеться про погляд зовні, коли наратор не є учасником подій (екстрадієгетична ситуація).

Не менш красномовним представлено епіграф до досліджуваного твору французької письменниці:

“*Nous comptons bien qu’il sera surmonté après un certain laps de temps, et nous considérons qu’il sera inopportun et même nuisible de le perturber*” (Sigmund Freud, à propos du deuil, “Deuil et Mélancolie”, in *Métopsychologie*) (A.M.L. : LGHLBDC, p. 2). Рядки з відомого трактату австрійського психолога і невролога Зігмунда Фрейда про скорботу та меланхолію обрано не випадково саме Ан’ес Мартен Люган. По-перше, такий вибір занурення у художній наратив спровоковано її професійною діяльністю, оскільки за освітою жінка була психологинєю і навіть практикувала у дитячій клініці (Гайо, 2022). По-друге, такий епіграф не лише відкриває завісу майбутньої історії, у якій йтиметься про складну життєву ситуацію головної героїні – втрату сім’ї, неможливість та небажання жити й боротися. А ще рядки З. Фрейда надихають на боротьбу, спонукають не впадати у відчай при любых обставинах. Конотативними у цих рядках видаються лексеми *laps de temps* ехр. – “espace de temps écoulé, en général court” (Larousse), *nuisible* adj. – “Qui nuit, qui fait tort à quelque chose, à quelqu’un ; dangereux, néfaste” (Larousse) й *perturber* v.tr. – “Bouleverser l’équilibre organique ou psychologique de quelqu’un” (Larousse). Увага читача звернена на семантичні нюанси недовготривалості (*laps de temps*) усього, що відбувається у житті, навіть поганого; шкідливість (*nuisible*) нестабільного стану, втрати рівноваги психічної (*perturber*) зокрема. Такі рядки епіграфу впливають не лише на сприйняття наративного простору, а й на переосмислення та переживання відповідних моментів.

Ще одним яскравим романом став твір сучасної французької письменниці А. Мартен-Люган “Entre mes mains le bonheur se faufile”. Наративний простір представлено у формі гомодієгетичного оповідача в інтрадієгетичній ситуації. Тобто оповідач розповідає свою історію (від першої особи однини). Авторка звертається до своєї історії життя, незважаючи на деякі неспівпадіння у деталях – так, Аньес Мартен-Люган мріяла весь час стати письменницею, проте мала отримати професію психолога і лише згодом почала займатися своєю мрією. Подібна аналогія відбувається з головною геро-

їнею твору французької письменниці – Іріс. Жінка з дитинства бачила себе модел’єром, тоді як батьки змусили її отримати економічну освіту, з якою вона тривалий час пропрацювала у банку. Однак, життя склалося так, що у 31 рік дівчина мусила змінити не лише професію, а й життя в цілому.

Наступні рядки двох епіграфів не лише розкривають зміст оповіді, а й спрямовують у те русло, де оповідь буде зрозумілішою:

Le bonheur est un rêve d’enfant réalisé dans l’âge adulte.

Sigmund FREUD (A.M.L. : EMMLSBF, p. 1).

Le plus beau vêtement qui puisse habiller une femme, ce sont les bras de l’homme qu’elle aime.

Yves SAINT LAURENT (A.M.L. : EMMLSBF, p. 1).

Перший епіграф було запозичено із праці відомого австрійського психолога і невролога Зігмунда Фрейда: *Щастя – це дитяча мрія, яка втілюється у зрілому віці*. Вибір цих рядків пояснюється не лише наративною технікою, коли йдеться про гомодієгетичний тип наративу, а й переконанням такої думки, що буде згодом доведено в оповіді. Слова відомого психолога та науковця наставляють читача з перших строк на певне сприйняття майбутньої оповіді, змушують осмислювати твір із позиції особистого відчуття та переживань.

Другий епіграф дуже символічно представлено рядками відомого французького кутюр’є Ів Сен Лорана: *Найкращий одяг для жінки – це обійми чоловіка, якого вона кохає*. Ці рядки з боку маніюлятивного впливу відображають емоційну складову частину жіночого характеру. Коли представницям жіноцтва не важливий антураж, а має значення почуття. Саме так й відбувається з наратором у запропонованій оповіді, коли, будучи відмінним кутюр’є, досягши неабияких успіхів у кар’єрі, жінка потребує чоловічої любові та турботи.

Проаналізувавши епіграфи до романів французьких сучасних письменниць, можна зробити **висновок**, що ця складові частини наративної структури, окрім функції тримання в певній напрузі читачів, набуває й маніюлятивного ефекту, оскільки, перш за все, впливає на емоційну складову частину аудиторії, скеровує сприйняття в руслі відповідного структурування та функціонування художнього наративу. Зауважуючи на наративному типі

представлених творів Т. де Росне та А.-М. Люган, простежуємо вибір відповідних епіграфів. Так, для гетеродієгетичного нарративного типу епіграфи представляють цитати відомих людей, які імпліцитно вказують на сюжет та структуру відповідного нарративного простору. Це стосується, зокрема, романів Тетяни де Росне. Тоді як гомодієгетичний тип нарації тяжіє до

вибору цитат здебільшого науковців (переважно З. Фрейда), що сприяє маніпулюванню, оскільки націлено на емоції читачів. **Перспективним** у подальших пошуках видається долучення художніх нарративів письменників-чоловіків, що дозволить виявити гендерні особливості маніпулювання нарративним простором сучасної французької прози.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Арешенкова О. Маніпулятивні технології як мовознавча проблема. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 8. Філологічні науки (мовознавство)*. Випуск 4. 2012. С. 28–33.
2. Буць Ж.В. Наративна тектоніка роману Т. де Росне “Le dîner des ex”. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Вип. 41. Т. 2. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. С. 16–19. DOI: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2019.41.2.4>.
3. Кухаренко В.А. *Інтерпретація тексту*. Вінниця : Нова книга, 2004. 272 с
4. Рыбак І.В. *Вплив інформаційно-маніпулятивних технологій на процес легітимації політичної влади в Україні* : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2015. 276 с.
5. Genette G. *Figures II*. Paris : Seuil, Points, 1969. 187 p.
6. *Larousse : dictionnaire de français*. URL: <https://www.larousse.fr/dictionnaires>. (дата звернення: 22.10.2019).
7. Gaillot A. AGNES MARTIN-LUGAND – L’interview. *Des mots et des auteurs*. URL: <https://aurelie-gaillot.blog4ever.com/agnes-martin-lugand-l-interview> (дата звернення: 11.01.2022).
8. A.M.L. : EMMLSBF: Lugan A.-M. *Entre mes mains le bonheur se faufile*. Michel LAFON, 2016. 122 p.
9. A.M.L. : LGHLBDC : Lugan A.-M. *Les gens heureux lisent et boivent du café*. URL: https://royallib.com/book/MartinLugand_Agns/les_gens_heureux_lisent_et_boivent_du_caf.html (дата звернення: 29.07.2022).
10. T.R. : LDDE: Rosnay T. de. *Le dîner des ex. (Partition amoureuse)*. Paris: LGF, “Le Livre de poche”, 2016. 211 p.
11. T.R. : LV : Rosnay T. de. *Le Voisin. Éditions Héloïse d’Ormesson*, 2000. URL: https://royallib.com/read/Rosnay_Tatiana/Le_voisin.html#0 (дата звернення: 29.07.2022).
12. T.R. : M : Rosnay T. de. *Moka*. PLON, 2012. URL: https://royallib.com/read/Rosnay_Tatiana/Moka.html#0 (дата звернення: 29.07.2022).

REFERENCES:

1. Areshenkova, O. (2012). Manipulyativni tekhnolohiyi yak movoznavcha problema. [Manipulative technologies as a linguistic problem]. *Naukovyy chasopys NPU imeni M.P. Dragomanova [Scientific journal of the NPU named after M.P. Dragomanova]*. Seriya 8. Filolohichni nauky (movoznavstvo). Vypusk 4, 28–33 [in Ukrainian].
2. Buts, Zh.V. (2019). Naratyvna tektonika romanu T. de Rosney “Le dîner des ex” [Narrative tectonics of T. de Rosney’s novel “Le dîner des ex”]. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu [Scientific Bulletin of the International Humanitarian University]*. Seriya: Filolohiya. Vyp. 41. T. 2. Odesa : Vydavnychyy dim «Hel’vetyka», 16–19. URL: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2019.41.2.4> [in Ukrainian].
3. Kuharenko, V.A. (2004). *Interpretatsiya tekstu [Interpretation of the text]*. Vinnytsya: Nova knyha, 272 [in Ukrainian].
4. Rybak, I.V. (2015). *Vplyv informatsiyno-manipulyativnykh tekhnolohiy na protses lehitymatsiyi politychnoyi vlady v Ukrayini [The influence of information and manipulative technologies on the process of legitimization of political power in Ukraine]* : dys. ... kand. polit. nauk : 23.00.02. Kyiv, 276 [in Ukrainian].
5. Genette, G. (1969). *Figures II*. Paris: Seuil, Points, 187 [in French].
6. *Larousse : dictionnaire de français*. URL: <https://www.larousse.fr/dictionnaires>. (date of application: 22.10.2019) [in French].
7. Gaillot, A. Agnes Martin-Lugand – L’interview. *Des mots et des auteurs*. URL: <https://aurelie-gaillot.blog4ever.com/agnes-martin-lugand-l-interview> (date of application: 11.01.2022) [in French].
8. A.M.L. : EMMLSBF: Lugan, A.-M. (2016). *Entre mes mains le bonheur se faufile*. Michel LAFON, 122 [in French].
9. A.M.L. : LGHLBDC : Lugan, A.-M. *Les gens heureux lisent et boivent du café*. URL: https://royallib.com/book/MartinLugand_Agns/les_gens_heureux_lisent_et_boivent_du_caf.html (date of application: 29.07.2022) [in French].
10. T.R. : LDDE: Rosnay, T. de. (2016). *Le dîner des ex. (Partition amoureuse)*. Paris: LGF, “Le Livre de poche”, 211 [in French].
11. T.R. : LV : Rosnay, T. de. (2000). *Le Voisin. Éditions Héloïse d’Ormesson*. URL: https://royallib.com/read/Rosnay_Tatiana/Le_voisin.html#0 (date of application: 29.07.2022) [in French].
12. T.R. : M : Rosnay, T. de. (2012). *Moka*. PLON. URL: https://royallib.com/read/Rosnay_Tatiana/Moka.html#0 (date of application: 29.07.2022) [in French].